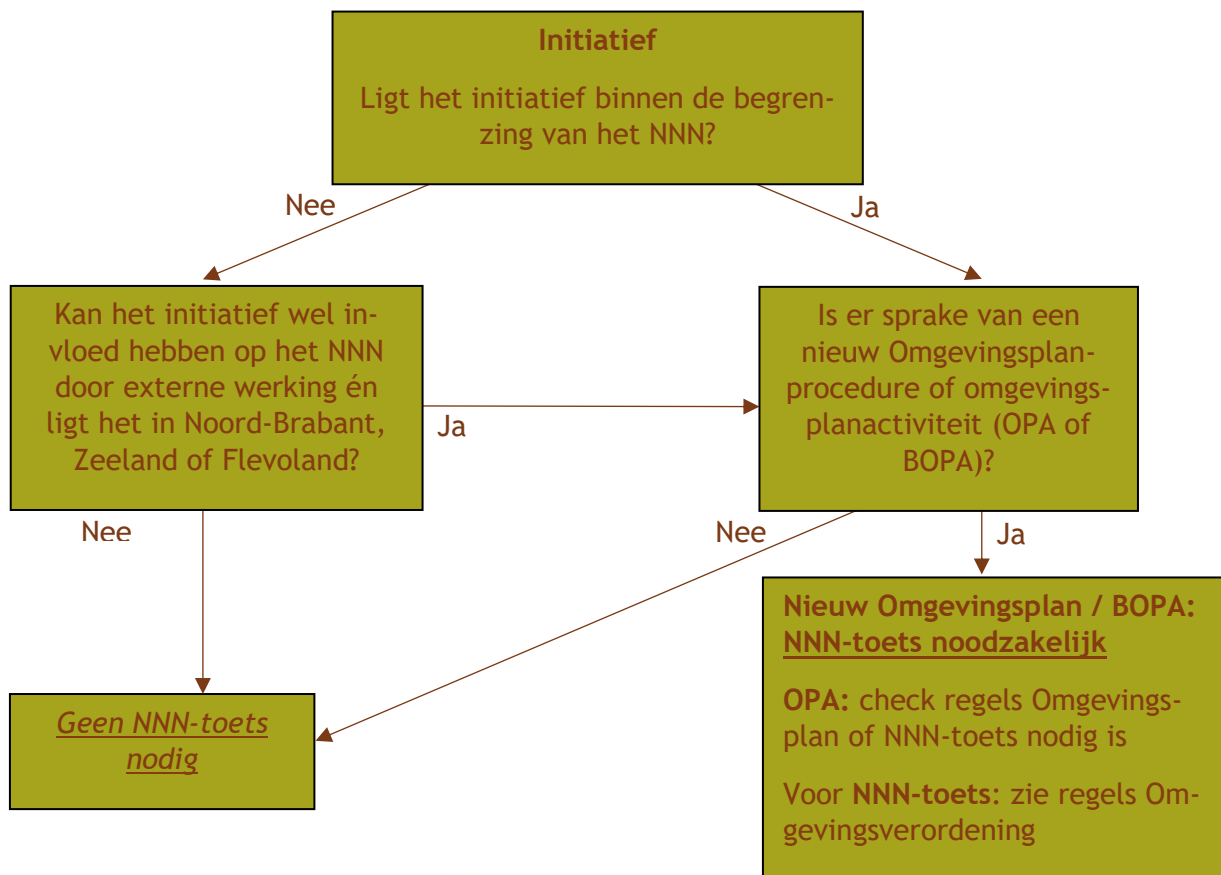

Stroomschema toetsing Natuurnetwerk Nederland (NNN) Ow

Toelichting

Dit stroomschema is opgesteld om te beoordelen of een toets nodig is op aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Nederland voor nieuwe initiatieven. Het Natuurnetwerk Nederland (hierna: NNN) heeft als doel het leveren van een bijdrage aan behoud of herstel van de biodiversiteit die van nature in Nederland in het wild voorkomen. Met name is het behoud en de realisering van het NNN een instrument om leefgebieden van bedreigde soorten en habitats te beschermen en met elkaar te verbinden.

Beschermingsregime

Het beschermingsregime voor het NNN is uitgewerkt in art. 7.8, 1^e en 2^e lid Bkl. In dit artikel staat een instructieregel voor uitwerking van de regels met betrekking tot het beschermingsregime in de Omgevingsverordeningen van provincies voor Omgevingsplannen van gemeenten en projectbesluiten van GS of het waterschapsbestuur. Ook is in de instructie aangegeven waar de regels aan moeten voldoen:

“De regels verzekeren in ieder geval dat de kwaliteit en oppervlakte van het natuurnetwerk Nederland niet achteruitgaan, dat de samenhang tussen de gebieden van het natuurnetwerk wordt behouden en dat, als binnen het natuurnetwerk activiteiten worden toegelaten die nadelige gevolgen kunnen hebben voor de wezenlijke kenmerken of waarden van het natuurnetwerk, deze gevolgen tijdig worden gecompenseerd, zodanig dat de kwaliteit, oppervlakte en samenhang van het natuurnetwerk behouden blijven.”

Een vergelijkbare instructieregel voor de bescherming van het NNN is opgenomen voor projectbesluiten die door het Rijk wordt vastgesteld in art. 9.3, 1^e lid Bkl.

Het geldende beschermingsregime van het NNN hangt echter erg af van de uitwerking van de regels in de provinciale Omgevingsverordeningen. Een deel van de nieuwe Omgevingsverordeningen van provincies zijn (vooral) beleidsneutraal en komen overeen met het beschermingsregime conform het Barro ('nee, tenzij'-

principe aan de hand van zogenaamde ADC-criteria), een ander deel heeft echter de regels geconformeerd aan de regels in het Bkl. De daadwerkelijke mate van bescherming van het NNN hangt daarmee erg af van de uitwerking van de regels in de provinciale Omgevingsverordeningen. Vanwege de opzet van het beschermingsregime en de instructieregels aan de provincie en uiteindelijk de gemeente, dient voor de bepaling of een NNN-toets moet worden opgesteld een aantal stappen te worden doorlopen:

Stap 1: Ligt het initiatief binnen de begrenzing van het NNN?

In de toetsing of voor een initiatief of activiteit een NNN-toets noodzakelijk is, is het eerst van belang of er sprake is van een initiatief binnen of buiten de begrenzing van het NNN. In de meeste provincies geldt het beschermingsregime voor het NNN namelijk alleen voor initiatieven of activiteiten binnen de begrenzing. Voor initiatieven die zich buiten de begrenzing bevinden, is dus geen NNN-toets nodig, ook al is er sprake van een mogelijk effect op het NNN (zogenoeten **externe werking**). In drie provincies geldt echter dat er aparte regels gelden voor initiatieven die zich weliswaar buiten de begrenzing van het NNN bevinden, maar wel een effect hebben op het NNN. Dit zijn de provincies **Noord-Brabant**, **Zeeland** of **Flevoland**:

Omgevingsverordening Noord-Brabant:

Artikel 5.31 Externe werking Natuur Netwerk Brabant: *‘Een omgevingsplan dat een ontwikkeling toelaat in Stedelijk Gebied of in Landelijk Gebied, die een aantasting geeft van de ecologische waarden en kenmerken in het Natuur Netwerk Brabant (NNB), bepaalt in aanvulling op het Besluit activiteiten leefomgeving dat de negatieve effecten waar mogelijk worden beperkt en de overblijvende, negatieve effecten worden gecompenseerd, overeenkomstig artikel 5.37 Compensatie.’* Externe werking is overigens niet van toepassing op een aantasting van het NNB door de verspreiding van stoffen in lucht of water.

Omgevingsverordening Zeeland:

Artikel 5.44 Afwegingszone natuurgebieden: *‘In de motivering bij een omgevingsplan waarin regels worden gesteld voor grond die ligt binnen de afwegingszone van 100 meter rond een bestaand natuurgebied, bedoeld in bijlage XII onder 4, wordt: a. een beschrijving gegeven van de wijze waarop rekening is gehouden met de wezenlijke kenmerken en waarden van het natuurgebied; en b. aannemelijk gemaakt dat geen activiteit wordt toegelaten die nadelige gevolgen heeft voor de bedoelde kenmerken en waarden.’*

Omgevingsverordening Flevoland:

Artikel 15.5 Gemeenteraad: Bescherming NNN: *‘Een omgevingsplan, voor zover het betrekking heeft op een gebied binnen of nabij het aangewezen Natuurnetwerk Nederland: a. strekt mede tot bescherming, instandhouding en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden van dat gebied, b. maakt alleen activiteiten mogelijk die per saldo niet leiden tot de achteruitgang van de kwaliteit en oppervlakte van het natuurnetwerk, vermindering van de samenhang tussen die gebieden of tot nadelige gevolgen voor de wezenlijke kenmerken en waarden van het natuurnetwerk.’*

Om te bepalen wat de vervolgstappen zijn bij een initiatief buiten de begrenzing van het NNN, maar die zich in de provincie Noord-Brabant, Zeeland of Flevoland bevinden, is het eerst noodzakelijk om te oordelen of er sprake kan zijn van een externe werking binnen de regels van de provincie. Zo nee, dan is er geen NNN-toets nodig. Zo ja, ga dan naar stap 2.

Stap 2: is er sprake van een nieuw omgevingsplan of omgevingsplanactiviteit?

Niet ieder initiatief of activiteit hoeft getoetst te worden aan de regels voor het NNN. Het beschermingsregime van het NNN is van toepassing op omgevingsplannen. Een gemeente heeft immers de plicht om te verzekeren dat een Omgevingsplan binnen de begrenzing van het NNN strekt tot behoud van de kwaliteit en oppervlakte van het NNN, behoud van de samenhang tussen gebieden van het NNN en dat, als binnen het NNN activiteiten worden toegelaten die nadelige gevolgen kunnen hebben voor de wezenlijke kenmerken of waarden van het natuurnetwerk, deze gevolgen tijdig worden gecompenseerd, zodanig dat de kwaliteit, oppervlakte en samenhang van het natuurnetwerk behouden blijven (volgend uit art. 7.8 Bkl). Hieruit volgt dat er alleen moet worden getoetst aan de regels voor het NNN bij een nieuw Omgevingsplan binnen de begrenzing van het NNN of een wijziging van een bestaand Omgevingsplan. In het laatste geval kan er sprake zijn van nieuwe functies aan locaties (voorheen: nieuwe bestemming) of nieuwe activiteiten dat niet binnen het Omgevingsplan passen, of

een functie of activiteit die weliswaar binnen de ruimte past van het Omgevingsplan maar waar wel voorwaarden aan verbonden kunnen zijn.

Voor wijzigingen van het Omgevingsplan is een omgevingsvergunning vereist. Voor zover er sprake is van een nieuwe functie aan een locatie of nieuwe activiteit dat niet binnen het Omgevingsplan past, is sprake van een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (**BOPA**). Voor een omgevingsvergunning voor een BOPA is in de regel sprake van de toepassing van een NNN-toets. Immers, met nieuwe ontwikkelingen die niet binnen een Omgevingsplan passen is doorgaans geen rekening gehouden in de NNN-toets voor het Omgevingsplan. Als er dus sprake is van een BOPA, dan is de vervolgstap het uitvoeren van de NNN-toets (zie hierna).

Voor de invulling van een functie of activiteit die wel binnen de ruimte en regels van een Omgevingsplan passen, is sprake van een binnenplanse omgevingsplanactiviteit (**OPA**). De provincie kan in de instructieregels aan gemeenten enige ruimte bieden om kleinschalige activiteiten of ontwikkelingen binnen de begrenzing van het NNN toe te staan in een Omgevingsplan. Veelal wordt dan wel geëist dat in het Omgevingsplan regels worden opgenomen zodat een OPA niet kan leiden tot een aantasting van het NNN. Ook voor een omgevingsvergunning voor een OPA kan de voorwaarde verbonden zijn dat een NNN-toets wordt uitgevoerd. Of er sprake is van de noodzaak van een NNN-toets voor OPA's dient het Omgevingsplan te worden geraadpleegd. Wordt een NNN-toets gevraagd? Ga dan naar stap 3.

Stap 3: NNN-toets

De inhoud van de NNN-toets is zeer afhankelijk van het beschermingsregime in de Omgevingsverordening, de verwoording van de wezenlijke kenmerken en waarden en eventueel andere waarden die meegenomen moeten worden in de toetsing. Bij de omschrijving van de wezenlijke kenmerken en waarden wordt in de meeste gevallen verwezen naar aangewezen natuurbeheertypen conform de Index Natuur en Landschap, aangeduid als het beheertype (huidige kwalificatie natuurbeheertype) en het ambitieniveau (het uiteindelijke doel, eveneens aangeduid met een natuurbeheertype). De toetsing omvat onder meer of er sprake is van oppervlakteverlies, maar ook of er sprake is van aantasting van de kwaliteit van de wezenlijke kenmerken en waarden. Het effect op beide moet worden getoetst. De kwaliteit is af te lezen aan de kenmerken van het natuurbeheertype, zoals de structuur, het voorkomen van kwalificerende soorten, en eisen aan milieu- en watercondities en ruimtelijke condities. Daarnaast kunnen ook andere factoren spelen als donkerte, beslotenheid, stilte of aardkundige waarden, afhankelijk van de omschrijving van de wkw. Is er ondanks mitigerende maatregelen sprake van een nadelig gevolg, dan wordt dat alleen toegestaan onder voorwaarden zoals compensatie.

De compensatieplicht van het NNN verschilt per provincie, maar de algemene deler is dat de compensatieplicht wordt bepaald door het oppervlak dat wordt aangetast maal een kwaliteitstoets op basis van de ontwikkeltijd van het aangetaste natuurbeheertype. De compensatie moet meestal binnen de aangegeven begrenzing van het NNN worden gerealiseerd: in niet-gerealiseerde delen (meestal landbouwgronden) en onder voorbehoud dat er sprake is van samenhang met andere delen van het NNN. Compensatie door een ander, maar qua ontwikkeltijd vergelijkbaar natuurbeheertype is vaak ook toegestaan. Van belang is verder dat er sprake is van een duurzame ontwikkeling van het natuurbeheertype: vaak moet ook de inrichting en het ontwikkelbeheer geregeld en geborgd zijn. Daarnaast is financiële compensatie soms ook mogelijk op basis van de kostenraming voor het realiseren van de fysieke compensatie. De provincie gebruikt het potje om het NNN te realiseren.

De gemeente moet verder in haar besluit voor een omgevingsvergunning voor een BOPA of OPA onderbouwen dat voldaan is aan de provinciale regels (met advies en instemming provincie).

Voor de geldende Omgevingsverordeningen en Omgevingsplannen: zie de [Regels op de Kaart](#) op het [Omgevingsloket](#). Meer informatie over de ligging van het NNN en het geldende natuurbeheerplan met de huidige staat en het ambitieniveau van het NNN, is te vinden op de [Informatiekaart Natuur](#).

© Hunink, S. **NatuurInclusief, 27 januari 2026**. Disclaimer: Gebaseerd op de teksten van de Omgevingswet, het Omgevingsbesluit, het Besluit kwaliteit leefomgeving en de provinciale Omgevingsverordeningen, geraadpleegd op 27 januari 2026. Aan dit schema kunnen geen rechten worden ontleend.